

Posouzení diplomové práce Jany Mračkové „Práce s pohádkovým textem u dětí páté třídy“

Jana Mračková si klade za cíl své diplomové práce prozkoumat struktury vyprávění pohádek u dětí okolo 11 let věku. K realizaci tohoto cíle volí metody sběru písemných materiálů dětí, pozorování ve školní výuce, následnou analýzu dat. Sebrané písemné záznamy pohádek rozebírá převážně podle funkcí J.V. Proppa.

V první fázi sbírá reprodukce pohádek, které děti probíraly ve škole a poté měly za úkol napsat (Modrovous a Hastrmanova mast). V obou případech jde o poněkud specifické pohádky, nicméně lze použít pro jejich analýzu navrhouvanou metodiku. V následujícím období sbírá autorka další pohádkový materiál u dětí stejné věkové kategorie. Tentokrát požaduje napsání libovolné oblíbené pohádky.

Všechny texty poté analyzuje prostřednictvím všech 31 funkcí Proppa. V případě reprodukováných pohádek vychází z analýzy předlohy v čítance, aby ji mohla porovnat s texty dětí. V případě volně vybraných pohádek analyzuje každou z nich přímo kategoriemi Proppa, bez analýzy předlohy.

Z výsledků považuji za zajímavé, že se z hlediska zastoupení jednotlivých funkcí a z hlediska celkové struktury pohádkového vyprávění zhruba neliší texty první (reprodukce určené pohádky) a druhé skupiny (volný výběr předlohy). Podstatné je také zjištění o relativně jednotné struktuře dětských vyprávění, kterou lze považovat za základní pro vyprávění dětí tohoto věku. Jsou v ní zastoupeny základní funkce, které tvoří osu vyprávění. Z dalších výsledků je potom důležité i zastoupení dalších častých funkcí, tedy to, že mimo expozice a závěry nechybí především funkce škůdcovství (nedostatek), které nejčastěji rozvíjely zápletky. Pro děti jsou zřejmě velmi přitažlivé. Současně autorka zjišťuje, že funkce komplementární existují takřka vždy v odpovídajících dvojicích, a také, že funkce dárce bývají přítomny v představených strukturách (trojčlenných). Vedle často používaných funkcí sleduje autorka také funkce řídké v zastoupení. Jedná se o funkce „druhotné“, které komplikují dějovou linku a posilují významy. Děti směřovaly spíše k lineárnímu pohybu vyprávění s jednou zápletkou bez dalších komplikací. Tyto struktury se ukázaly jako stabilní, objevovaly se i u volných, vybraných pohádek, přestože byly mnohdy velmi odlišné od klasických pohádek kouzelných (Čip a Dejl vs. Červená Karkulka).

Možná stálo za to zastavit se ještě u jednotlivých dětí a jejich podob vyprávění hlouběji, především u hraničních případů, vedle typických. Mám na mysli podívat se, u kterých dětí jsou struktury vyprávění typické nebo netypické, bohaté nebo naopak chudé a za jakých okolností.

Doporučuji diplomovou práci Jany Mračkové k obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.

Praha 16.1.2008

PhDr. Ida Viktorová